IL-QORTI TAL-APPELL KRIMINALI

Onor. Imħallef Dr. Aaron M. Bugeja M.A. (Law), LL.D. (melit)

Illum 30 ta' Settembru 2021

Appell numru 182/2019

Il-Pulizija
vs.
Pierre BUTTIGIEG

Il-Qorti rat:

A. L-IMPUTAZZJONIJIET

1. Dan huwa appell minn sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) nhar it-12 ta' Ġunju 2019 fil-konfront ta' Pierre BUTTIGIEG (detentur tal-karta tal-identita' bin-numru: 195874M) li ġie mixli talli:

    i. Nhar it-8 ta' Settembru 2014, għal ħabta tas-6.30 ta' filgħaxija, flimkien ma' persuna oħra, minn ġewwa l-Luna Hotel, sitwata fi Triq Il-Marfa, il-Mellieħa, ikkommetta serq ta' flus kontanti għad-dannu tal-kumpanija Bodesr Ltd, liema serq hu aggravat bil-valur, bil-vjolenza u bil-mezz, bi ksur tal-Artikoli 261(a)(b)(ċ) u 42(d) tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta;
    ii. Nhar it-8 ta' Settembru 2014, għal ħabta tas-6.30 ta' filgħaxija flimkien ma' persuna oħra, minn ġewwa l-Luna Hotel sitwata fi Triq Il-Marfa, il-Mellieħa, ikkaġuna ħsara volontarja, ħassar jew għarraq ħewjjeġ ħaddieħor mobbli jew immobbli u ċjoe diversi

oġġetti u ħwejjeġ liema ħsara ma tiskorrix l-valur ta’ €2500 iżda tiskorri l-valur ta’ €250 għad-dannu tal-kumpanija Bodesr Ltd bi ksur tal-Artikoli 325(b) u 42(d) tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta’ Malta.

Il-Qorti ġiet mitluba wkoll sabiex f’każ ta’ ħtija, tikkunsidra lil Pierre Buttigieġ bħala reċediv bi ksur tal-Artikoli 49, 50 u 289 tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta’ Malta.

B. IS-SENTENZA APPELLATA

2. Permezz tas-sentenza aktar ‘il fuq imsemmija, il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta’ Ġudikatura Kriminali, iddeċidiet billi ma sabitx lill-imputat ħati tal-kwalifika tal-valur u tal-vjolenza msemmija fl-ewwel imputazzjoni u ma sabitux ħati wkoll tat-tieni imputazzjoni miġjuba fil-konfront tiegħu u lanqas li huwa reċediv ai termini tal-Artikolu 50 tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta’ Malta u b’hekk illiberatu minnhom kollha U sabitu ħati tal-ewwel imputazzjoni miġjuba kontra tiegħu inkluż tal-kwalifika tal-mezz u ssibu ħati talli rrenda ruħu reċediv ai termini tal-Artikoli 49 u 289 tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta’ Malta u kkundannatu għall-perjodu ta’ sittax -il xahar priġunerija.

C. L-APPELL INTERPOST

3. Illi l-appellant BUTTIGIEG appella minn din is-sentenza fejn talab lill-Qorti sabiex joġgħobha tħassar u tirrevoka s-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) billi tillibera lill-appellanta minn kull ħtija u piena jew tirriforma s-sentenza appellata billi tikkonferma l-parti tal-ħtija u tħassar u tirrevoka l-piena u tipprovdi għal piena aktar ekwa u ġusta u dan wara li stqarr li l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) ma messietx sabet ħtija fl-appellant; u subordinatament, kellha tingħata piena aktar xierqa fiċ-ċirkostanzi tal-każ.

D. IL-PARTI ĠENERALI

4. Illi din il-Qorti hija Qorti ta’ reviżjoni tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati u ma tbiddilx l-apprezzament tal-provi magħmul mill-Qorti tal-Maġistrati meta dik il-Qorti tkun legalment u raġonevolment

korretta fl-apprezzament li hija kienet għamlet. Fis-sentenza **Ir-Repubblika ta' Malta vs Emanuel ZAMMIT** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali (Sede Superjuri)[1] intqal:

> kif dejjem gie ritenut huwa principju stabbilit fil-gurisprudenza ta' din il-Qorti li hija ma tiddisturbax l-apprezzament dwar il-provi maghmul mill-ewwel Qorti jekk tasal ghall-konkluzjoni li dik il-Qorti setghet ragjonevolment u legalment tasal ghall-konkluzjoni li tkun waslet ghaliha. Fi kliem iehor, din il-Qorti ma tirrimpjazzax id-diskrezzjoni fl-apprezzament tal-provi ezercitata mill-ewwel Qorti izda taghmel apprezzament approfondit tal-istess biex tara jekk dik l- ewwel Qorti kinitx ragjonevoli fil-konkluzjoni taghha. Jekk, izda, din il-Qorti tasal ghall-konkluzjoni li l-ewwel Qorti, fuq il-provi li kellha quddiemha, ma setghetx ragjonevolment jew legalment tasal ghall-konkluzjoni li tkun waslet ghaliha, allura din tkun raguni valida, jekk mhux addirittura impellenti, sabiex din il-Qorti tiddisturba dik id-diskrezzjoni u konkluzjoni.

5. Anke jekk din il-Qorti tistħarreġ ix-xiehda li tkun tressqet quddiem il-Qorti tal-Maġistrati, ir-rwol ta' din il-Qorti jibqa' dak ta' reviżjoni tad-deċiżjoni mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati. Fil-kors ordinarju tal-funzjoni tagħha, ma ssirx Qorti ta' ritrattazzjoni, u ma terġax tisma' l-każ u tiddeċiedi l-każ mill-ġdid. Id-deċiżjoni jekk l-imputat ikunx ħati

---

[1] Tal-21 t'April 2005. Ara wkoll Ara, fost ohrajn, l-Appelli Kriminali Superjuri: **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa**, 16 ta' Ottubru 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Godfrey Lopez** u r-**Repubblika ta' Malta v. Eleno sive Lino Bezzina** 24 ta' April 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Lawrence Asciak sive Axiak** 23 ta' Jannar 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Mustafa Ali Larbed**; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Thomas sive Tommy Baldacchino**, 7 ta' Marzu 2000, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Ivan Gatt**, 1 ta' Dicembru 1994; u **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Azzopardi**, 14 ta' Frar 1989; u l-Appelli Kriminali Inferjuri: **Il-Pulizija vs Andrew George Stone**, 12 ta' Mejju 2004, **Il-Pulizija vs Anthony Bartolo**, 6 ta' Mejju 2004; **Il-Pulizija vs Maurice Saliba**, 30 ta' April 2004; **Il-Pulizija vs Saviour Cutajar**, 30 ta' Marzu 2004; **Il-Pulizija vs Seifeddine Mohamed Marshan** et, 21 ta' Ottubru 1996; **Il-Pulizija vs Raymond Psaila et**, 12 ta' Mejju 1994; **Il-Pulizija vs Simon Paris**, 15 ta' Lulju 1996; **Il-Pulizija vs Carmel sive Chalmer Pace**, 31 ta' Mejju 1991; **Il-Pulizija vs Anthony Zammit**, 31 ta' Mejju 1991.

Fil-kawża **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa** ġie mistqarr li :

> Kif gie ritenut diversi drabi, hawn qieghdin fil-kamp ta' l- apprezzament tal-fatti, apprezzament li l-ligi tirrizerva fl- ewwel lok lill-gurati fil-kors tal-guri, u li din il-Qorti ma tiddisturbahx, anke jekk ma tkunx necessarjament taqbel mija fil-mija mieghu, jekk il-gurati setghu legittimament u ragonevolment jaslu ghall-verdett li jkunu waslu ghalih. Jigifieri l-funzjoni ta' din il-Qorti ma tirrizolvix ruhha f'ezercizzju ta' x'konkluzjoni kienet tasal ghaliha hi kieku kellha tevalwa l-provi migbura fi prim'istanza, imma li tara jekk il-verdett milhuq mill-gurija li tkun giet "properly directed", u nkwadrat fil-provi prodotti, setax jigi ragonevolment u legittimament milhuq minnhom. Jekk il-verdett taghhom huwa regolari f'dan is-sens, din il-Qorti ma tiddisturbahx (ara per ezempju Ir-Repubblika ta' Malta v. Godfrey Lopez u r-Repubblika ta' Malta v. Eleno sive Lino Bezzina decizi minn din il-Qorti fl-24 ta' April 2003, Ir-Repubblika ta' Malta v. Lawrence Asciak sive Axiak deciza minn din il-Qorti fit-23 ta' Jannar 2003, Ir-Repubblika ta' Malta v. Mustafa Ali Larbed deciza minn din il-Qorti fil-5 ta' Lulju 2002, ir-Repubblika ta' Malta v. Thomas sive Tommy Baldacchino deciza minn din il-Qorti fis-7 ta' Marzu 2000, u r-Repubblika ta' Malta v. Ivan Gatt deciza minn din il-Qorti fl-1 ta' Dicembru 1994).

jew le teħodha l-Qorti tal-Maġistrati, li għandha d-dover li tanalizza l-provi u l-argumenti legali kollha u tasal għall-konklużjonijiet tagħha.[2]

6. Din il-Qorti, b'hekk tirrevedi s-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati billi tara jekk u safejn, bis-saħħa tal-provi li jkunu ġew miġjuba mill-partijiet u tal-argumenti legali dibattuti quddiem il-Qorti tal-Maġistrati, setgħetx dik il-Qorti legalment u raġonevolment tasal għall-konklużjoni milħuqa minnha fis-sentenza tagħha. Biex tagħmel dan ix-xogħol ta' reviżjoni din il-Qorti, tkun trid tifli l-provi u l-argumenti miġjuba quddiem il-Qorti tal-Maġistrati u tara jekk, u safejn, b'dawk il-provi li kellha quddiemha, il-Qorti tal-Maġistrati setgħetx tasal għall-konklużjonijiet tagħha kif jidhru fis-sentenza b'mod tajjeb u skont il-Liġi.

7. Jekk din il-Qorti tara li l-Qorti tal-Maġistrati setgħet tasal għall-konklużjonijiet li waslet għalihom skont il-provi u l-argumenti legali li kellha quddiemha, anke jekk dik ma kienetx l-unika konklużjoni li dik il-Qorti setgħet tasal għaliha, allura din il-Qorti ma tibdilx il-konklużjonijiet milħuqa mill-Qorti tal-Maġistrati. Dan peress li jekk il-Qorti tal-Maġistrati tkun għamlet xogħolha tajjeb, din il-Qorti ma tistax taqbad u tibdlilha s-sentenza tagħha, jekk mhux għax ikun hemm raġuni valida. Il-fatt biss li l-appellant ma jkunx jaqbel mal-konklużjonijiet tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati mhux biżżejjed biex din il-Qorti tibdel is-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati.

8. Jekk mill-banda l-oħra din il-Qorti tara li, mill-provi li nġiebu jew mill-argumenti legali imresqin quddiemha, l-Qorti tal-Maġistrati tkun żbaljat fl-apprezzament tal-provi jew fl-interpretazzjoni tal-argumenti legali imresqin quddiemha, b'mod li allura din il-Qorti tqis ma jkunx sigur u sodisfaċenti li tistrieħ fuq dawk il-konklużjonijiet, allura din il-Qorti imbagħad għandha s-setgħa u d-dmir li tibdel dik is-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati, jew dawk il-partijiet minnha li jirriżultaw li jkunu żbaljati jew li ma jirriflettux il-Liġi.[3]

---

[2] u dan sakemm ma jkunx hemm raġunijiet eċċezzjonali entro l-parametri ta' dak li jipprovdi l-artikolu 428(3)(5) tal-Kodiċi Kriminali li din il-Qorti tkun tista' tiddeċiedi hi l-meritu tal-kawża.

[3] Ara wkoll, fost oħrajn, l-Appelli Kriminali Superjuri: **Ir-Repubblika ta' Malta vs Rida Salem Suleiman Shoaib**, 15 ta' Jannar 2009; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Paul Hili**, 19 ta' Gunju 2008; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Etienne Carter**, 14 ta' Dicembru 2004; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa**, 16 ta' Ottubru 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Godfrey Lopez** u **Ir-Repubblika ta' Malta vs Eleno sive Lino Bezzina,** 24 ta' April 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Lawrence Asciak sive Axiak,** 23 ta' Jannar 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Mustafa Ali Larbed**, 5 ta' Lulju 2002; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Thomas sive Tommy Baldacchino**, 7 ta' Marzu 2000, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Ivan Gatt**, 1 ta' Dicembru 1994; u **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Azzopardi**, 14 ta' Frar 1989; u l-Appelli Kriminali Inferjuri: **Il-Pulizija vs Andrew George Stone**, 12 ta' Mejju 2004, **Il-Pulizija vs Anthony Bartolo**, 6 ta'

9. Dawn il-provi pero jridu qabel xejn ikunu jirrispettaw ir-regoli tal-evidenza fi proċedimenti penali, ċjoe **l-Law of Evidence**.

10. L-artikolu 637 tal-Kodiċi Kriminali jgħid li għal dak li jirrigwarda xhieda ta' eta' minuri, xhieda tal-imputat kif ukoll ix-xhieda ta' persuni li huma klassifikati taħt l-artikolu 636 tal-Kodiċi Kriminali, fosthom persuni li jkollhom interess fil-kwistjoni li fuqha tkun meħtieġa x-xhieda tagħhom, jew fir-riżultat tal-kawża:

> id-deċiżjoni (dwar il-kredibbilta tagħhom) titħalla fid-diskrezzjoni ta' min għandu jiġġudika l-fatti, billi jittieħed qies tal-imġieba, kondotta u karattru tax-xhud, tal-fatt jekk ix-xhieda għandiex mis-sewwa jew hix konsistenti, u ta' fattizzi oħra tax-xhieda tiegħu, u jekk ix-xhieda hix imsaħħa minn xiehda oħra, u taċ-ċirkostanzi kollha tal-każ.

11. Imbagħad l-artikolu 638 tal-Kodiċi Kriminali jagħmilha ċara li huwa fid-dover tal-Prosekuzzjoni li ġġib il-provi kollha u l-aħjar prova possibbli sabiex il-grad tal-prova tal-Prosekuzzjoni jintlaħaq b'suċċess. Jekk dawk il-provi jkunu jikkonsistu prinċipalment fil-verżjoni ta' xhud waħdieni, il-Qorti xorta waħda tista' tasal sal-grad ta' prova rikjest fi proċedimenti kriminali, jekk dak ix-xhud ikun ġie emnut; u dan peress li f'din l-eventwalita, din ix-xiehda ssir biżżejjed biex tagħmel prova sħiħa u kompluta minn kollox, daqs kemm kieku l-fatt ġie ippruvat minn żewġ xhieda jew aktar. Fil-fatt l-artikolu 638(2) tal-Kodiċi Kriminali jgħid li xhud wieħed waħdu, jekk emnut, huwa suffiċjenti sabiex fuq ix-xiehda tiegħu il-Qorti tkun tista' ssib ħtija. Dan il-prinċipju ġie kkonfermat f'diversi każijiet li dawn il-Qrati kellhom quddiemhom fil-passat.[4] Jiġifieri huwa legalment korrett u permissibbli Qorti ta' Ġustizzja Kriminali tasal li ssib ħtija f'persuna akkużata fuq ix-xiehda ta' xhud wieħed biss.

Mejju 2004; **Il-Pulizija vs Maurice Saliba**, 30 ta' April 2004; **Il-Pulizija vs Saviour Cutajar**, 30 ta' Marzu 2004; **Il-Pulizija vs Seifeddine Mohamed Marshan et**, 21 ta' Ottubru 1996; **Il-Pulizija vs Raymond Psaila et**, 12 ta' Mejju 1994; **Il-Pulizija vs Simon Paris**, 15 ta' Lulju 1996; **Il-Pulizija vs Carmel sive Chalmer Pace**, 31 ta' Mejju 1991; **Il-Pulizija vs Anthony Zammit**, 31 ta' Mejju 1991.

[4] Ara fost oħrajn l-appelli kriminali sede inferjuri fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Bonavia** ppreseduta mill-imħallef Joseph Galea Debono u datata s-6 ta' Novembru 2002; **Il-Pulizija vs Antoine Cutajar** ippreseduta mill-Imħallef Patrick Vella u deċiża fis-16 ta' Marzu 2001; **Il-Pulizija vs Carmel Spiteri** ippreseduta mill-Imħallef David Scicluna u deċiża fid-9 ta' Novembru 2011; Ara wkoll **Ir-Repubblika ta' Malta vs Martin Dimech** deċiża mill-Qorti tal-Appell Sede Superjuri u ppreseduta mill-Imħallfin Joseph Filletti, David Scicluna u Joseph R. Micallef u datata 24 ta' Settembru 2004.

12. In oltre kif gie ritenut mil-Qorti fl-Appell Kriminali fis-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Thorne:**[5]

> mhux kull konflitt fil-provi ghandu awtomatikament iwassal ghall-liberazzjoni tal-persuna akkuzata. Imma l- Qorti, f' kaz ta' konflitt fil-provi, trid tevalwa l-provi skond il-kriterji enuncjati fl-artikolu 637 tal-Kodici Kriminali w tasal ghall-konkluzzjoni dwar lil min trid temmen u f' hix ser temmnu jew ma temmnux'.

13. F'dan il-kuntest, allura, l-akbar sfida li jkollhom il-Qrati fil-każijiet li jisimgħu hija li jiskopru l-verita storika; u dan peress li l-evidenza li tinġieb quddiemhom - kemm dik diretta, kif ukoll dik indiretta - mhux dejjem neċessarjament twassal għall-dik il-verita'. Xhud jista' jkun konsistenti kemm fil-veritajiet li jgħid, kif ukoll fil-gideb li jista' jkun qiegħed jgħid. U huwa għalhekk li jeżisti wkoll ir-reat ta' sperġur. Il-Qrati ma għandhomx is-setgħa li jaqraw l-imħuħ tan-nies. Il-Qrati jippruvaw jifhmu xi jkollhom f'moħħhom, f'qalbhom u fil-kuxjenza tagħhom in-nies li jidhru quddiemhom biss mill-kliem li jgħidu u mill-egħmil tagħhom. Il-Qrati jridu jistrieħu biss fuq il-provi li jkunu nġiebu quddiemhom – ċjoe l-evidenza diretta jew l-evidenza indiretta.

14. L-evidenza indiretta hi dik li prinċipalment tistrieħ fuq iċ-ċirkostanzi partikolari tal-każ. Għalkemm iċ-ċirkostanzi ma jitkelmux bħax-xhieda, u b'hekk ma jistgħux jigdbu, mill-banda l-oħra jistgħu jkunu qarrieqa. Dawn il-Qrati dejjem straħu fuq il-prinċipju li biex l-evidenza ċirkostanzjali tkun is-sies ta' sejbien ta' ħtija, din trid tkun univoka, jiġifieri li tipponta biss u esklussivament lejn direzzjoni u konklużjoni waħda u xejn ħliefha. Altrimenti, jekk iċ-ċirkostanzi jagħtu lok għal aktar minn konklużjoni waħda, il-Qorti ma tkunx tista' tistrieħ fuqhom biss biex tkun tista' ssib ħtija. Jekk ikun hemm dubju dettat mir-raġuni, il-Qorti ma tkunx tista' ssib ħtija fl-imputat jew akkużat.

15. Mill-banda l-oħra biex persuna tiġi misjuba ħatja, il-Liġi kriminali **<u>ma teħtieġx</u>** li din tkun stabbilita b'ċertezza assoluta. Il-Liġi tal-proċedura Maltija hija imnisla mis-sistema Ingliż fejn huwa meħtieġ li biex Qorti ta' Ġustizzja Kriminali tkun tista' ssib ħtija f'akkużat, il-Prosekuzzjoni tkun trid irnexxielha tipprova l-każ tagħha lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni in bażi għall-provi imresqa minnha. Jekk id-Difiża tipprova l-punt tagħha fuq bażi ta'

[5] Deċiza fid-9 ta' Lulju 2003 mill-Qorti tal-Appell Kriminali Sede Inferjuri ippreseduta mill-Imħallef Joseph Galea Debono.

probabbilita, jew tislet argument, inkluż mill-provi tal-Prosekuzzjoni stess, u jirnexxielha ddaħħal dubju dettat mir-raġuni, allura l-Qorti ma tkunx tista' ssib ħtija fl-akkużat.

16. Il-Qorti tkun tista' tasal għal din il-konklużjoni biss wara li tkun għarblet il-provi ammissibbli kollha li jkunu tressqu quddiemha, jiġifieri kemm l-evidenza ordinarja kif ukoll dik esperta, kemm dik diretta u kif ukoll dik indiretta. Fl-aħħar mill-aħħar dik il-Qorti trid tkun żgura moralment, sure fis-sistema Legali Ingliż,[6] li l-każ seħħ skont kif tkun qed tipprospetta l-Prosekuzzjoni lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni. Dan huwa l-ogħla livell ta' prova li l-Liġi teħtieġ biex tinstab ħtija; livell li huwa anqas miċ-ċertezza assoluta, iżda li huwa ogħla mill-bilanċ tal-probabbilitajiet.

17. Fil-każ Ingliż **Majid**,[7] Lord Moses stqarr hekk:

> Judges are advised by the Judicial Studies Board, as they have been for many years, to direct the jury that before they can return a verdict of guilty, they must be sure that the defendant is guilty.

18. Inoltre, fil-ktieb tagħhom **The Modern Law on Evidence**, Adrian Keane u Paul McKeown[8] jgħidu s-segwenti:

> In the wake of difficulties encountered with the formula of proof beyond reasonable doubt, Majid makes it clear that the direction on the criminal standard must adhere to the formula of proof by being "sure", in accordance with the longstanding advice given to judges by the Judicial Studies Board. That advice currently contained in the Crown Court Bench Book, is simply that the prosecution prove their case if the jury, having considered all the relevant evidence, are sure that the accused is guilty. Further explanation is described as 'unwise'. If the jury are not sure then, they must find the accused not guilty.

19. Meta jiġi biex ifisser dan il-grad ta' prova fi proċedimenti kriminali, l-Imħallef William Harding kien xi drabi jirreferi għal dal-kunċett bħala l-prinċipju **<u>tas-sikurezza</u>**. Hekk per eżempju fl-appell kriminali fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Peralta** deċiża mill-Qorti Kriminali nhar il-25 t'April 1957 dik il-Qorti kienet qalet li f'dak il-każ, in bażi għall-provi miġjuba quddiemha hija setgħet tasal **<u>b'sikurezza</u>** għall-konklużjoni fir-rigward tal-istat tal-imputat, liema stat fattwali kellu jiġi pruvat in bażi għal suffiċjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni. B'hekk dik il-Qorti ġja fl-1957 kienet

[6] **R v Majid**, 2009, EWCA Crim 2563, CA at 2.
[7] ibid.
[8] Oxford University Press, 2012, p. 106 – 108.

irrikonoxxiet l-ekwivalenza bejn l-istat mentali ta' sikurezza mas-suffiċjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni, kif ukoll illum rifless fil-ġurisprudenza l-aktar reċenti fl-Ingilterra u Wales.

20. U huwa biss meta jkun hemm **id-dubju veru, bażat fuq ir-raġuni, fuq is-sens komun u fuq il-buon sens, ċjoe d-dubju li jibqa' jippersisti wara li jsir stħarriġ dettaljat u b'attenzjoni, b'diliġenza u b'mod imparzjali tal-provi u l-argumenti kollha li jkunu ġew imresqin mill-Prosekuzzjoni u mid-Difiża** li mbagħad, jekk jibqa' jippersisti dan id-dubju, jkun jista' jingħad li dak il-livell ta' sikurezza, ossija suffiċjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni ma jkunx intlaħaq; u li allura bħala konsegwenza, il-Qorti ma tkunx tista' tiddikkjara lill-ħati tal-akkużi miġjuba kontrih.

21. Meta l-partijiet fi proċeduri penali, jagħżlu li jresqu prova, huma jridu jissodisfaw il-best evidence rule, ċjoe jridu jresqu l-aħjar prova li tkun tista' tiġi preżentata fil-każ konkret. Fis-sentenza fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Spiteri** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali, ġie ritenut is-segwenti:

> Huwa principju fondamentali fil-process kriminali li l-ligi tesigi li kull min jrid jipprova xi haga, ghandu jressaq l-ahjar prova, u dan jista' biss jaqa' fuq prova sekondarja kemm il-darba din l-ewwel jew l-ahjar prova mhiex disponibbli. Hu veru wkoll, izda, li min ghandu jiggudika jista', skond il-ligi, u minkejja dan il-principju fondamentali appena msemmi, joqghod fuq ix-xhieda anke ta' persuna wahda jekk b'dak li tghid din il-persuna, jikkonvinci lill-gudikant sal-grad tal-konvinciment morali mill-htija tal-persuna akkuzata.
>
> **L-prova indizzjarja trid tkun wahda assolutament univoka, li tipponta biss minghajr dubju dettat mir-raguni lejn fatt jew konkluzzjoni wahda. Ovvjament jekk fatt jew cirkostanzi jistghu ragjonevolment jinghataw aktar minn tifsira jew interpretazzjoni wahda, tkun li tkun, allura dik ma tkunx prova ndizzjarja tajba, skond il-ligi, sabiex in bazi taghha tista' tinstab htija. Kif tghid u titlob il-ligi, biex prova ndizzjarja tigi ammessa bhala prova valida fis-sens li wiehed jista' ragjonevolment jasal ghall-konkluzzjoni tieghu ta' htija in bazi taghha bla ebda dubju dettat mir-raguni, irid ikun moralment konvint minn dan ir-rekwizit ta' l-univocita' taghha, cioe' li dik il-prova tfisser biss u xejn aktar li l-akkuzat huwa hati ta' dak addebitat lilu w, allura, kull dubju ragjonevoli fir-rigward ghandu jmur favur l-akkuzat skond il-ligi.**[9]
>
> Wiehed ghandu jkun ferm attent fl-apprezzament u nterpretazzjoni tal-prova ndizzjarja ghaliex ghalkemm din hi prova ferm importanti, u kultant

[9] Emfasi ta' din il-Qorti.

anke aktar mill-prova diretta, pero', din hi prova li facilment tista' tqarraq lil dak li jkun qed jghamel l-interpretazzjoni w apprezzament taghha.[10]

22. Illi f'dan il-każ, huwa importanti wkoll li din il-Qorti tirreferi għar-regola tal-**hearsay** u kif din tiġi applikata fil-kamp penali Malti. L-artikoli 598 u 599 tal-Kodiċi ta' Organizazzjoni u Proċedura Ċivili (Kap 12) li jirregolaw il-**hearsay evidence**, u reżi applikabbli fi proċedimenti quddiem Qrati ta' Ġustizzja Kriminali bis-saħħa tal-artikoli 520(1)(d) u 645 tal-Kodiċi Kriminali jgħidu kif ġej:

> **598.** (1) Bħala regola, il-qorti ma tiħux qies ta' xiehda dwar fatti li x-xhud igħid li ġie jafhom mingħand ħaddieħor jew li qalhom ħaddieħor li jista' jinġieb biex jagħti xiehda fuq dawk ilfatti.
>
> (2) Il-qorti tista', ex officio, jew fuq oppożizzjoni tal-parti, ma tħallix jew tiċħad li jsiru mistoqsijiet bi skop li jittieħdu xiehda bhal dawk.
>
> (3) Iżda l-qorti tista' ġġiegħel lix-xhud li jsemmi l-persuna li mingħandha jkun sar jaf il-fatti li għalihom jirriferixxu dawk ilmistoqsijiet.
>
> **599.** Il-qorti tista', skont iċ-ċirkostanzi, tippermetti xiehda fuq kliem ħaddieħor u tieħu qies tagħha, meta dan l-istess kliem ħaddieħor ikollu, fih innifsu, importanza sostanzjali, fuq il-meritu tal-kawża jew ikun jagħmel parti mill-meritu; inkella meta dan ħaddieħor ma jkunx jista' jinġieb biex jixhed, u l-fatti jkunu tali li ma jkunux jistgħu jiġu ppruvati sewwa xort'oħra, l-aktar f'każijiet ta' twelid, ta' żwieġ, ta' mewt, ta' assenza, ta' servitù, ta' rjieħ ta'immobbli, ta' pussess, ta' drawwiet, ta' ġrajjiet storiċi pubbliċi, ta'reputazzjoni jew ta' fama, ta' kliem jew fatti ta' nies li mietu jew li jkunu assenti u li ma kellhom ebda interess li jgħidu jew jiktbu l-falz, u ta' fatti oħra ta' interess ġenerali jew pubbliku jew li jkunu magħrufa minn kulħadd.

23. Fil-kawża deċiża minn din il-Qorti diversament presjeduta fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Janis Caruana** tal-14 ta' Mejju 2012 mill-Imħallef Lawrence Quintano il-kwistjoni tal-**hearsay evidence** kienet ġiet indirizzata b'dan il-mod:

> 21. Bir-rispett kollu, il-hearsay rule tagħna (fl-artikolu 599) mhix daqshekk riġida daqs kemm wieħed jaħseb. Fil-fatt l-ewwel parti ta' dan l-artikolu jgħid hekk:
> '599. Il-qorti tista', skont iċ-ċirkostanzi, tippermetti xiehda fuq kliem ħaddieħor u tieħu qies tagħha, meta dan l-istess kliem ħaddieħor ikollu, fih innifsu, importanza sostanzjali, fuq il-meritu tal-kawża jew ikun jagħmel parti mill-meritu; inkella meta dan ħaddieħor ma jkunx jista' jinġieb biex jixhed, u l-fatti jkunu tali li ma jkunux jistgħu jiġu ppruvati sewwa xort'oħra,'
>
> 22. Fil-fatt fil-kawża 'Joseph Mary Vella et versus il-Kummissarju tal-Pulizija' il-Qorti Kostituzzjonali nhar it-13 ta' Jannar 1988 qalet hekk:

[10] Deċiża nhar il-5 ta' Lulju 2002 mill-Imħallfin Noel Arrigo, Joseph A. Filletti u Patrick Vella.

'Issa, fil-każ preżenti, si tratta ta' depożizzjoni ta' xhud dwar x'qallu ħaddieħor li ma jistax jiġi prodott minħabba li x-xhud ġie marbut bis-sigriet professjonali fuq l-identita' ta'dan il-ħaddieħor. Ċertament il-klem ta' dan il-ħaddieħor jistgħu, fiċ-ċirkostanzi tal-każ, ikollhom importanza sostanzjali fuq il-mertu tal-kawża. Għalhekk il-Qorti ma tara l-ebda raġuni l-għala għandha tiddipartixxi millkonlużjoni tal-ewwel qorti (li tħalli lil dan ix-xhud jiddeponi).'

23.Ukoll fl-Ingilterra u f'Wales ir-regola tal-hearsay m'għadhiex stretta daqsa qabel. Il-Qorti Ewropea Dwar id-Drittijiet tal-Bniedem fil-każ ' Al-Khawaja and Tahery versus the United Kingdom' tal-15 ta' Diċembru 2011 (deċiżjoni tal-Grand Chamber) qalet hekk f'pargrafu 130:

'However, the Court notes that the present cases have arisen precisely because the legal system in England and Wales has abandoned the strict common law rule against hearsay evidence. Exceptions to the rules have been created, notably in the 1988 and 2003 Acts, which allowed for admission of ST's statement in Al-Khawaja's case and T's statement in Tahery's case.'

24. Fil-każ ta' Al-Khawaja, ST kienet għamlet rapport lill-Pulizija numru ta' xhur sewwa wara li kienet allegatament assaltata minn tabib. ST għamlet suwiċidju qabel il-ġuri. L-Imħallef li ppresieda ħalla li jinqara r-rapport waqt il-ġuri u ta direzzjonijiet appożiti. (Ara paragrafi 9 -19 tal-istess sentenza). Il-Grand Chamber ma sabitx vjolazzjoni talartikolu 6 (ara par.158 tas-sentenza).

25. Issa, jekk wieħed janalizza s-sitwazzjoni fil-każ li jinsab fil-preżent quddiem il-Qorti, ir-rapport bl-ebda mod ma jgħid li min għamel ir-rapport dwar is-serqa indika lill-appellant. Kieku kien hekk ir-rapport kien ikun prova li sar it-tali kliem iżda mhux prova li l-appellant wettaq is-serqa għalkemm l-istess rapport kien ikun jista' jintuża biex jikkorobora provi oħra. (Ara: Subramianiam v Public Prosecutor (1956) 1.W.L.R.956 at 969, PC).2 Fir-rapport odjern m'hemmx xi allegazzjoni bħalma ma għamlet ST fil-każ 'Al-khawaja vs UK' jew xi sitwazzjoni simili għal dak li aċċettat il-Qorti Kostituzzjonali. Hawn għandna biss rapport li saret is-serqa, ta' xhiex, fejn u meta. Min għamel ir-rapport mhux Malti, ma semma lil ebda persuna bħala suspettat, u ma jistax joqgħod jinġieb Malta biex jikkonferma li saret serqa ta' laptop. Terġa' min għamel irrapport ma joqgħodx f'xi pajjiż fil-viċin.

26. Għalhekk il-Qorti, wara li rat iċ-ċirkostanzi tal-każ, u wara li rat l-artikolu 599 tal-Kap 12 res applikabbli għall-Kap 9, qed tiddeċiedi li fil-proċess teżisti prova li hija ammissibbli. Ir-rapport huwa prova li saret is-serqa u ta' xejn aktar.

24. Oltre minn hekk fis-sentenza tal-Qorti Kriminali deċiża nhar l-24 t'Ottubru 2011 fil-kawża fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs Mario Azzopardi** ġie deċiż is-segwenti:

Li l-artikoli relevanti dwar il-Hearsay Rule huma l-artikoli 598 u 599 tal-Kap 12 reżi applikabbli għall-Kap 9 bl-artikolu 645 tal-Kap 9.

Il-każ li mhux l-ewwel darba li ġie ċitat b'approvazzjoni dwar il-hearsay rule f'kawżi ta' natura kriminali huwa Subramaniam v. Public Prosecutor fejn insibu dan il-kliem:
'Evidence of a statement made to a witness by a person who is not himself called as a witness may or may not be hearsay. It is hearsay and inadmissible when the object of the evidence is to establish the truth of what is contained in the statement. It is not hearsay and is admissible when it is proposed to establish by the evidence, not the truth of the statement, but the fact that it was made. The fact that the statement was made, quite apart from its truth, is frequently relevant in considering the mental state and conduct thereafter of the witness or of some other person in whose presence the statement was made.'

Jekk wieħed jimxi mal-prinċipji ta' dan il-każ allura ċerti persuni li magħhom ikun tkellem l-allegat vittma jistgħu jkunu prodotti (per eżempju, psikologu, għalliem jew social worker, il-ġenituri jew qraba fil-qrib tal-allegat vittma). Dawn jistgħu jixhdu li l-allegat vittma tassew qal hekk. Tali xhieda hija biss prova li l-allegat vittma tassew qal hekk, iżda mhux li dak li qed jgħid l-allegat vittma huwa tassew minnu. Jekk wieħed jeżamina l-ewwel sentenza tal-artikolu 599 tal-Kap 12, wieħed jista' jikkonkludi li l-hearsay rule fil-Liġi tagħna mhix daqshekk assoluta. U filfatt hekk qalet il-Qorti Kostituzzjonali hija u tiddeċiedi il- każ 'Joseph Mary Vella et versus Il-Kummissarju tal-Pulizija' (13 ta' Jannar 1988) fejn il-Qorti kkonfermat digriet tal-Prim'Awla biex jitħalla jixhed Prokuratur Legali li kien marbut bis-sigriet professjonali. Dan tħalla jixhed mingħajr ma kellu jikxef isem it-terza persuna li kienet qaltlu biex il-fatti li fuqhom kellhom jixhed il-Prokuratur Legali. Peress li d-depożizzjoni, li tista' tkun hearsay, tista' tkun prova diretta li ntqal xi ħaġa, ma tistax tiġi esklusa flistadju tal-eċċezzjonijiet preliminari.

F'dak li huma deċiżjonijiet kriminali, il-Qrati tagħna issa ilhom sew isegwu il-prattika dwar il-hearsay rule. (Ara dwar dan il-punt: Ir-Repubblika versus Meinrad Calleja). Reċentement il-Qorti tal-Appell Kriminali diversament preseduta qalet hekk:'

Fil-limit tal-użu li għamlet l-ewwel Qorti tal-okkorenza msemmija, ma hemm xejn irregolari. Hu ben stabbilit li waqt li prova hearsay ma hix prova tal-kontenut ta' dak li jiġi rapportat li ntqal, hi prova li dak rapportat li ntqal fil-fatt intqal fiċ-ċirkostanzi, data, post u ħin li ntqal u in kwantu tali hi ċirkostanza li meħuda ma' provi u ċirkostanza oħra tista' wkoll tikkontribwixxi għall-apprezzament li tagħmel il-Qorti.' (1 t'April 2011 'Il-Pulizija versus Fabio Schembri' preseduta mill-S.T.O. il-Prim Imħallef Dr Silvio Camilleri).

25. Apparti dan fis-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-kawża fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs Angelus Vella**, deċiża nhar it-30 ta' Lulju 2015, ir-regola dwar il-**hearsay evidence** ġiet spjegata b'dan il-mod kwantu sempliċi daqskemm ċar:

> Ilu ben stabbilit minn din il-Qorti, kif anki rilevat mill-ewwel Qorti fis-sentenza tagħha, li mhux kull relazzjoni ta' x'qal ħaddieħor tikkostitwixxi hearsay evidence iżda jekk dak rapportat hux hearsay evidence jew le jiddependi mill-użu li wieħed jippretendi li jsir minn dak rakkontat. Jekk dak rakkontat jiġi preżentat bħala prova tal-kontenut tiegħu allura dak ikun hearsay evidence u bħala tali inammissibbli iżda jekk dak rakkontat jiġi preżentat mhux bħala prova tal-kontenut tiegħu iżda bħala prova li dak li ntqal verament intqal fiċ-ċirkostanzi ta' data, post u ħin li fihom intqal allura dan ma jkunx hearsay evidence u huwa ammissibbli għal ċerti għanijiet legali legittimi bħal sabiex tiġi kontrollata x-xiehda diretta tax-xhud li l-kliem tiegħu ikun qiegħed jiġi rapportat jew, fiċ-ċirkostanzi idoneji, anki sabiex tiġi korroborata xiehda diretta oħra.

26. Illi l-Liġi tafda l-eżerċizzju tal-analiżi tal-provi primarjament f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati. Dan peress li l-Qorti tal-Maġistrati tkun fl-aħjar qagħda tqis il-provi kollha għax, normalment, tkun għexet personalment il-proċess quddiemha. Hija tkun setgħet tara u tisma' lix-xiehda jixhdu quddiemha - ħaġa li din il-Qorti ma kellhiex l-opportunita li tagħmel. U għalhekk huwa għaqli li l-Liġi tħalli prinċipalment dan l-eżerċizzju ta' analiżi u apprezzament tax-xiehda tax-xhieda f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati; liema eżerċizzju huwa importanzi ħafna u li din il-Qorti ttih il-piż li jixraqlu, in kwantu ma jistax jiġi disturbat kif ġieb u laħaq.

27. Anke fejn il-Qorti tal-Maġistrati, għal xi raġuni jew oħra, ma tkunx semgħet ix-xhieda kollha hi stess, xorta waħda l-Liġi tafda l-eżerċizzju tal-analiżi u deċiżjoni dwar il-fatti f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati. Il-Qorti tal-appell xorta tibqa' Qorti tat-tieni grad, biex, fil-każijiet appellati tara jekk u safejn il-Qorti tal-Maġistrati setgħetx legalment u raġonevolment tasal għall-konklużjonijiet milħuqa minnha in bażi għall-dawk il-provi u l-argumenti legali miġjuba quddiemha. Biss, kif intqal, din il-Qorti ma taqbadx u tibdel id-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati kif ġieb u laħaq, u dan għar-raġuni miġjuba fil-kawża **Il-Pulizija vs Lorenzo Baldacchino** deċiża mill-Qorti Kriminali bħala Qorti tal-Appell deċiża nhar it-30 ta' Marzu 1963 mill-Imħallef William Harding fejn intqal is-segwenti:

> Ma hemmx bżonn jinghad li l-komportament tax-xhud (demeanour) hu fattur importanti ta' kredibilita (ara Powell, On Evidence, p. 505), u kien, ghalhekk, li inghad mill-Qrati Ingliżi segwiti anki mill-Qrati taghna, illi "great weight should be attached to the finding of fact at which the judge of first instance has arrived" (idem, p. 700), appuntu ghaliex "he has had an opportunity of testing their credit by their demeanour under examination".

28. In definittiva, kif intqal minn din il-Qorti diversament presjeduta fis-sentenza **Il-Pulizija vs. Vincent Calleja** deċiża nhar is-7 ta' Marzu 2002 din il-Qorti, bħala Qorti ta' reviżjoni tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati ma terġax tagħmel ġudizzju ġdid fuq il-każ f'dak li għandu x'jaqsam mal-valutazzjoni u evalwazzjoni tal-fatti tal-każ, iżda tillimita biss ruħha biex tara jekk id-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati kienetx "unsafe and unsatisfactory" fuq il-bażi tar-riżultanzi li jkollha quddiemha dik il-Qorti. B'hekk din il-Qorti ma tistax tissostitwixxi d-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati sakemm id-deċiżjoni ta' dik il-Qorti ma tkunx "unsafe and unsatisfactory". Jiġifieri jekk din il-Qorti tara li l-Qorti tal-Maġistrati setgħet legittimament u raġonevolment tasal għall-konklużjonijiet li waslet għalihom fuq il-bażi tal-provi u tal-argumenti legali li kellha quddiemha, allura din il-Qorti ma tistax taqbad u tibdel il-konklużjonijiet ta' dik il-Qorti – anke jekk il-Qorti tal-Appell Kriminali setgħet kienet tasal għal konklużjoni differenti minn dik milħuqa mill-Qorti tal-Maġistrati.

IL-KONSIDERAZZJONIJIET TA' DIN IL-QORTI

Ikkunsidrat

29. Illi nhar it- 8 ta' Settembru 2014, il-Pulizija daħlilhom rapport mingħand il-General Manager tal-Luna Holiday Complex li tinsab fi Triq il-Marfa l-Mellieħa, li kienet seħħet serqa minn ġewwa l-games room tal-imsemmi kumpless. Il-Pulizija marru immedjatament fuq il-post fejn sabu tlett makkinarji sgassati bil-flus neqsin u setgħu ukoll jinnutaw ħsarat konsiderevoli fuq il-istess makkinarju. Il-Pulizija ġew mgħoddija CCTV footage mingħand il-Manager tal-kumpless u huma rawh flimkien miegħu fejn mill-footage setgħu jaraw li kien hemm tlett persuni li kienu daħlu ġol-games room, u ċjoe żewġ adulti u tifel żgħir. Il-Pulizija raw li wieħed minn dawn il-persuni deher jisgassa l-makkinarju u l-persuna l-oħra dehret toqgħod għassa filwaqt li t-tifel deher jilgħab bit-table soccer.

30. Mill-filmat il-Pulizija mill-ewwel identifkaw lil Jeffrey Cassar bħala wieħed mill-malviventi liema persuna tressqet il-Qorti b'rabta ma' dan il-każ u ammettiet l-akkużi miġjuba kontrieha. L-Ispettur Godwin Scerri għaraf lill-persuna l-oħra tal-filmat bħala l-appellant BUTTIGIEG u sussegwentement inġieb għall-interrogazzjoni

quddiemu wara li ġie arrestat fl-Għassa tar-Rabat fuq każ ieħor. Waqt l-interrogazzjoni l-Ispettur Scerri seta' jinnota li BUTTIGIEG kellu tatoos fuq ġismu bħal dawk li kellha il-persuna maskili li dehret fil-footage tac-CCTV cameras li kien ġie elevat minn Luna Holiday Complex. Infatti, l-Ispettur ħa serje ta' ritratti ta' dawn it-tatoos. Sussegwentement, l-appellant tressaq quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) mixli b'serq fost oħrajn.

Analiżi tal-provi miġjuba quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) u li fuqhom dik il-Qorti sabet lill-appellant ħati tal-ewwel imputazzjoni mertu tal-ewwel aggravju tal-appellant.

31. Din il-Qorti mill-ewwel tqis li l-kwistjoni prinċipali titratta l-identifikazzjoni tal-appellant BUTTIGIEG da parte tal-Pulizija, minn fuq filmat esebit bħala Dok GS2, bħala wieħed minn dawk il-malviventi li wettqu s-serqa mill-Luna Holiday Complex nhar it-8 ta' Settembru 2014. Fuq materja ta' identifikazzjoni, meta din ma ssirx minn xhud okulari imma ssir permezz ta' ritratti u filmati, din il-Qorti hekk kif preseduta fil-kawża **Il-Pulizija vs. Massimo Chircop** deċiża nhar il-25 ta' Frar 2020 stqarret hekk:

> Dwar dan il-punt, fis-sistema proċedurali Ingliż, u li fuqu l-Liġi proċedurali penali Maltija hija msejsa, il-**Blackstone's Criminal Practice 2019** għandu dan x'jgħallem :
>
> The contents of photographs and films on which a party seeks to rely may be proved by the production of the original; or by the production of a copy proved to be an authentic copy; or by the parol evidence of witnesses who have seen the photograph or film. In Kajala v Noble (1982) 75 Cr Aoo R 149 Ackner LJ held that the rule, that if an original document is available in a party's hands he must produce it and cannot give secondary evidence of it, was confined to written documents in the strict sense of the term and has no relevance to tapes or films. In Taylor vs Chief Constable of Cheshire (1986) 1 All ER 225, a video cassette recording, made by a security camera and showing a person in a shop picking up an item and putting it into his jacket, was played to police officers who identified the person as Taylor. The recording, after it had been returned to the shop, was accidentally erased. **Evidence by the officers of what they had seen on the video was held to have been properly admitted, on the ground that what they had seen on the video was no different in principle from the evidence of a bystander who had actually witnessed the incident, and**

the appeal against conviction was dismissed.[11] The Court of Appeal held that the weight and reliability of the evidence had to be assessed carefully, and because identification was in issue, by reference to the guidelines laid down in Turnbull (1977) QB 224, which had to be applied in relation to not only the camera, but also to the visual display unit or recorded copy and the officers. See also Constantinou (1989) Cr App R 74.

L-implikazzjoni ta' din il-ġurisprudenza Ingliża hija importanti ħafna għall-fini ta' dan il-każ inkwantu jammetti l-ammissibbilita bħala evidenza fi proċeduri kriminali :

just as a video recording of the commision of an offence is admissible, so also a witness who has seen the recording may give evidence of what he saw, as he is in effect in the same position a a witness with a 'direct view of the action' Taylor vs Chief Constable of Cheshire[12] (1986) 1 All ER 225

32. Skont l-insenjament f'**Taylor** kwindi, l-identifikazzjoni tal-malviventi minn fuq filmat ta' CCTV camera għandha l-istess valur probatorju daqs dik l-identifikazzjoni magħmula minn persuna with a direct view of the action. Din l-identifikazzjoni pero' għandha ssir b'ċerta kawtela u b'rispett massimu għall-linji gwida imfassla fil-każ Turnbull liema linji gwida jimponu l-obbligu fuq il-ġudikant li jistħarreġ iċ-ċirkostanzi kollha li jkunu wasslu lix-xhud sabiex jidentifika lill-malviventi minn fuq l-imsemmi filmat. L-istudju ta' dawn iċ-ċirkostanzi jikkomporta wkoll li l-ġudikant jistaqsi domandi bħalma huma dawk segwenti:

How long did the witness have the accused under observation? At what distance? In what light?

Was the observation impeded in any way e.g. by traffic or other people?

Had the witness ever seen the accused before? If so, how often? If only occasionally, had he any special reason for remembering the accused?

How long had elapsed between the original observation and the subsequent identification to the police?

Was there any material discrepancy between the description given by the witness and the actual appearance of the accused?[13]

33. Bħal f'**Taylor**, fil-każ de quo, l-identifikazzjoni taż-żewġ malviventi saret mill-uffiċjali tal-Pulizija minn fuq filmat u mhux minn

---

[11] Enfasi ta' din il-Qorti.
[12] Enfasi ta' din il-Qorti.
[13] Crown Prosecution Service, CPS Identification | The Crown Prosecution Service (cps.gov.uk)

xhieda okulari. Mix-xhieda tal-uffiċjali tal-Pulizija involuti fl-investigazzjoni tal-każ u ċjoe' WPS 148 Denise Camilleri u PC 1319 Matthew Xuereb, jirriżulta li dawn identifikaw mill-ewwel lill-wieħed mill-malviventi bħala Jeffrey Cassar. Kien biss l-Ispettur Godwin Scerri li jixhed kif identifika lill-malviventi l-ieħor bħala l-appellant BUTTIGIEG u in sostenn ta' dan jgħid kif hu u jinterrogah ra li kellu l-istess tatoos ta' dik il-persuna li dehret fil-footage. F'paġna 43 tax-xhieda tiegħu huwa jgħid hekk:

> Sfortunatament jien għaraft ukoll lis-sur Pierre Buttigieg li jidher ċar mhux ħażin fil-filmat, is-Sur Buttigieg qed ngħarfu hawnhekk..

34. Imbagħad f'paġna 44 tax-xhieda tiegħu jgħid hekk:

> Nixtieq inżid ukoll li minħabba fis-CCTVs kienu ħarġu evidenti l-marki tat-tpinġija li għandu s-sur Buttiġieġ fuqu, dakinhar jien fl-uffiċju tiegħi ħadtlu r-ritratti tat-tatoos li kellu dak inhar u nista' nippreżentahom ukoll.

35. Fid-dawl tal-linji gwida f'**Turnbull**, din il-Qorti tqis li hija attendibbli l-identifikazzjoni ta' BUTTIGIEG magħmula mill-Ispettur Godwin Scerri għaliex BUTTIGIEG kien magħruf mal-Pulizija minħabba li xellef difrejh mal-ġustizzja diversi drabi u għalhekk ma kinitx l-ewwel darba li l-Ispettur Scerri kien ra lill-appellant. Din l-identifikazzjoni permezz tal-filmat lanqas ma kienet oskurata bil-preżenza ta' pluralita' ta' persuni bħal fil-każ tal-identifikazzjoni ta' persuna minn fost folla; b'hekk skont **Turnbull**, "the observation was not impeded in any way". **Turnbull** tistaqsi wkoll kemm kien hemm żmien bejn l-osservazzjoni oriġinali (tal-filmat) u l-identifikazzjoni tal-malviventi, u din il-Qorti tosserva li skont ix-xhieda tal-Ispettur Godwin Scerri, malli rċieva l-filmat u beda jarah huwa mill-ewwel għaraf kemm lil Cassar kif ukoll lil BUTTIGIEG. Dan ifisser li skont il-kriterja f'**Turnbull** ma jistgħux iqumu dubji fis-sens li l-appellant BUTTIGIEG kien laħaq biddel xi ħaġa fl-aspett fiżiku tiegħu b'mod tali li dan seta' fixkel l-identifikazzjoni tiegħu. L-Ispettur Godwin Scerri jkompli jsaħħaħ l-identifikazzjoni minnu magħmula permezz ta' tpinġija (jew parti minnha) li identifika fuq idejn l-appellant BUTTIGIEG kemm fil-filmat kif ukoll meta kien qiegħed jiġi interrogat mill-Pulizija. Għaldaqstant skont il-kriterja f'**Turnbull** lanqas ma teżisti xi "material discrepancy between the description given by the witness and the actual appearance of the accused".

36. Inoltre, fattur ieħor importanti f'dan il-każ huwa li l-appellant ma kienx xi persuna mhux magħrufa mill-persuna li identifikata. Anzi. Jirriżulta li l-Ispettur Godwin Scerri kien jaf lill-appellant

preċedentement għal dan il-każ. Kien għalhekk li huwa kien f'qagħda li kien setgħa jagħrfu u jidentifikah mis-CCTV footage li ingħata lill-Pulizija f'dan il-każ. Imbagħad wara li l-appellant ittieħed il-Qorti l-Ispettur Scerri kien ukoll f'qagħda li jidentifikah seduta stante. B'hekk dan ix-xhud, l-Ispettur Godwin Scerri, kellu l-vantaġġ li ma kienx ra lill-appellant għall-ewwel darba fil-filmat tas-CCTV u mbagħad għarfu fl-Awla. Anzi, huwa kien jaf lill-appellant preċedentement għal dan l-inċident, imbagħad kien ra l-footage tas-CCTV, mnejn jidhru ċar min kienu il-malviventi. Minn dan il-footage, l-Ispettur Scerri għaraf li waħda minn dawk il-persuni li dehru fih kien l-appellant, li kien jaf preċedentement.

37. Inoltre l-Qrati ta' Ġustizzja Kriminali għandhom jieħdu wkoll in konsiderazzjoni l-fatt li minn natura tax-xogħol innifsu Uffiċjali tal-Pulizija jkunu struwiti aktar mill-persuni pajżana f'dak li għandu x'jaqsam ma identifikazzjoni ta' oġġetti jew persuni. Il-Qrati Ingliżi wkoll sostnew dan il-prinċipju hekk kif per eżempju **f'R vs. Ramsden** (1991) Crim.L.R. 295, CA intqal is-segwenti:

> An identifying witness who is involved in the criminal justice system is likely to have a greater appreciation of the importance of identification, and so to look for some particular identifying feature. Honest police officers are likely to be more reliable than the general public, being trained and less likely to have their observations and recollections affected by the excitement of the situation. Provided that the usual warnings are given, the reasons scrutinised and the integrity of the witness is not in dobut, the tribunal can give effect to what is only common sense.[14]

38. Dan l-istess ħsieb ġie abbraċċjat fil-każ **R vs. Spittle** (2009) R.T.R. 14, CA fejn intqal li xhud tal-Pulizija huwa iktar attendibbli f'materja ta' identifikazzjoni għar-raġuni li jkun "professionally trained to carry out observation".[15] Għalhekk ukoll, il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) kienet korretta li tagħti piż lix-xhieda ta' Uffiċjal tal-Pulizija li qiegħed jgħid li mill-filmat għaraf lill-BUTTIGIEG bħala wieħed mill-malviventi li seraq mill-gamesroom tal-Lukanda Luna Holiday Complex nhar it-8 ta' Settembru 2014.

39. Imbagħad grazzi wkoll għall-dawn il-filmati mis-CCTV, l-Ispettur Scerri setgħa jsaħħaħ l-identifikazzjoni pożittiva tal-appellant anke billi setgħa jqabbel ix-xbiha tat-tatoos partikolari li dehru fuq wieħed mill-persuni fuq is-CCTV footage ma dawk li l-appellant għandu fuq idejh. Din il-karatteristika partikolari tista'

[14] Ibid.
[15] Ibid.

sservi bħala mezz t'identifikazzjoni per se, jew aktar sikurament, tista' tkun mezz li jsaħħaħ l-identifikazzjoni pożittiva ta' persuna.

40. Barra minn hekk jirriżulta wkoll li l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) għamlet ukoll l-istħarriġ indipendenti tagħha dwar l-identifikazzjoni tal-imputat appellant u dan in bażi għall-provi li ġew miġjuba quddiemha. B'hekk dik il-Qorti għamlet ukoll konstatazzjoni ta' fatti bażati fuq il-provi li kellha. F'paġna 10 tas-sentenza tagħha l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) tispjega dan b'riferenza għall-aspett fiżiku tal-imputat appellant soprattutto inkluż b'riferenza għal dawk it-tatoos li saħħew il-konvinzjoni tal-Ispettur Godwin Scerri fl-identifikazzjoni li huwa għamel tal-appellant:

> Illi filwaqt li l-Qorti tinnota li l-Prosekuzzjoni naqset li tressaq bħala xhud lil Jeffrey Cassar, li mid-depożizzjoni tal-Ispettur Godwin Scerri jirriżulta li ġie mressaq il-Qorti u ġie ssentenzjat, il-Qorti tinnota li hija rat bir-reqqa l-filmati li jinsabu f'Dok GS2 (a fol. 46) minn fejn jidhru żewġ irġiel u tifel, fejn wieħed mill-irġiel huwa <u>identifikabbli</u> bħala l-imputat tal-kawża odjerna. Dan huwa identifikabbli mit-tatoos li huwa għandu li minkejja li fil-filmati ma jidhrux kompletament eżatt, pero' għandhom somiljanza **<u>kbira</u>** mat-tatoos li l-imputat għandu.../..
>
> Jirriżulta bl-aktar mod ċar li wieħed mill-irġiel li jidher fil-filmati u fl-istills huwa l-imputat tal-kawża odjerna li għandu t-tatoos li jidhru fir-ritratti li ġew immarkati bħala Dok. GS3 (a fol. 46).

41. Kif intqal aktar il-fuq, din il-Qorti ma twarrabx dan l-apprezzament dwar il-fatti tal-każ magħmul mill-Qorti tal-Maġistrati kif ġieb u laħaq. Irid ikun hemm raġunijiet serji li in bażi tagħhom din il-Qorti tkun tista' twarrab l-analiżi, apprezzament u valutazzjoni tal-provi magħmula mill-Qorti tal-Maġistrati. F'dan il-każ jirriżulta li mill-filmati tac-CCTV esebiti bħala Dok GS2 u l-istills u r-ritratti mmarkati bħala Dok GS3 juru li wieħed mill-persuni maskili li jidhru fil-gamesroom tal-imsemmija lukanda, huwa twil u ta' ċertu statura, kif ukoll għandu forma partikolari tal-imnieħer u fuq idejh it-tnejn deheru wkoll tatoos liema tatoos pero' kienu jidhru biss f'dik il-parti tal-id li ma kinitx mgħottija bil-komma tal-ħwejjeġ li kien liebes.

42. Mir-ritratti meħuda mill-Ispettur - u mmarkati bħala Dok. GS3 – jidher li l-id li fiha BUTTIGIEG kien liebes arloġġ kellha wkoll tatoo li fin-naħa ta' isfel tagħha, jiġifieri f'dik il-parti li ma kinitx mgħottija bil-komma, kienet tikkorispondi ma' dik il-biċċa mit-tatoo li dehret fuq il-persuna maskili tal-filmat. In oltre, mir-ritratti esebiti jidher profil ta' BUTTIGIEG jitbissem, li jaqbel ma' dak tal-persuna maskili li dehret fil-filmat. B'hekk anke l-forma tal-imnieħer tkompli ssaħħaħ il-

konklużjoni tal-Qorti tal-Maġistrati (Malta) li waħda mill-persuna maskili li tidher fil-filmat tas-CCTV hija effettivament l-appellant BUTTIGIEG.

43. B'hekk din il-Qorti tikkonkludi li l-mill-evidenza preżentata quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) f'dan il-każ, dik il-Qorti setgħet legalment u raġonevolment tikkonkludi li wieħed mill-malviventi li daħlu fil-kumpless Luna skont kif indikat fl-imputazzjonijiet kien fil-fatt l-appellant BUTTIGIEG.

Ikkunsidrat

44. Din il-Qorti sejra issa tgħaddi sabiex tistħarreġ jekk il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) setgħetx legalment u raġonevolment issib ħtija fl-imputat appellant bħala kompliċi għar-reat ta' serq ikkwalifikat bil-mezz. Dan peress li jirriżulta li l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) ċċitat ukoll l-artikolu 42(d) tal-Kodiċi Kriminali fid-deċide tas-sentenza tagħha.

45. Huwa paċifiku li meta Qorti ta' Ġustizzja Kriminali tistħarreġ jekk persuna tkunx ritenibbli kompliċi fit-twettieq ta' reat kriminali, trid tqis li l-preżenza ta' persuna fuq il-post fejn ġie kommess ir-reat ut sic ma tirrendix lil dik il-persuna awtomatikament kompliċi fil-kommissjoni ta' dak ir-reat. Biex tissussisti l-kompliċita jrid jiġi pruvat, lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni li kien hemm l-intenzjoni, il-'common design' bejn il-malviventi, li jwetqu r-reat de quo b'xi forma ta' involviment rispettiv, b'xi għinuna jew b'xi intervent ieħor komuni fit-twettieq tar-reat minn dawn il-persuni fis-sensi tal-artikolu 42 tal-Kodiċi Kriminali b'mod li li jirrendi lil dawn iż-żewġ persuni jew aktar kompliċi fil-kommissjoni tar-reat. Jekk persuna li tkun fuq il-post tar-reat, għad li ma tikkontribwixxix fiżikament bl-użu ta' idejha sabiex materjalment tikkometti r-reat, isservi sabiex isaħħaħ il-volonta' tal-eżekutur tar-reat din ukoll tista' titqies bħala kompliċi.

46. F'dan ir-rigward, din il-Qorti tqis li l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) setgħet legalment u raġonevolment tikkonkludi li ssib lill-imputat appellant ħati tal-involviment tiegħu fit-termini tal-artikolu 42(d) tal-Kodiċi Kriminali fis-serqa kwalifikata bil-mezz fis-sensi tal-artikolu 261(b), 263(a) u 264(1) tal-Kodiċi Kriminali. Dan peress li jirriżulta sodisfaċentement ippruvat li BUTTIGIEG kien wieħed minn dawk iż-

żewġt persuni maskili li fil-filmati jidhru qegħdin, f'mumenti minnhom jippruvaw jiżgassaw magni tal-logħob[16] filwaqt li mumenti oħra jidher BUTTIGIEG qegħda għassa fis-sens li jidher ġej u sejjer lejn il-bieb tad-dħul ta' din il-gamesroom, ġieli wkoll allertat mit-tifel żgħir li kien hemm magħhom. Huwa ċar li l-appellant kien jaf x'kien qiegħed jagħmel Cassar u huwa wkoll ipparteċipa attivament flimkien miegħu, kif jidher ċar mill-filmati, fejn f'mumenti varji jidher hu wkoll jipprova jissara ma magni tal-logħob. Iżda anke f'dak il-mument fejn ma kienx jidher jipprova jisgassa magni tal-logħob, il-komportament tiegħu muri fis-CCTV footage huwa indikattiv ta' persuna (BUTTIGIEG) li kien jaf x'kienet qegħda tagħmel il-persuna l-oħra (Cassar); li ried li jassistih billi jippresta servizz ta' għinuna fl-isgassar ta' magni tal-logħob jew joqgħod għassa mal-bieb biex ikun jista' jalerta lil Cassar fil-każ li jkun ġej xi ħadd; u li allura qasam l-istess intenzjoni ta' Cassar li tkun tista' titwettaq din is-serqa minn dawk il-magni tal-logħob. L-imġieba tal-appellant kif muri minn dawn il-filmanti ma taqbilx ma dik ta' persuna li ma tkunx trid li jkollha x'taqsam mal-isgass tal-magni u s-serq tal-flus minnhom.

47. B'hekk din il-Qorti tikkonkludi li mill-provi prodotti, l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) kellha provi biżżejjed li in bażi tagħhom setgħet, legalment u raġonevolment, tikkonkludi li l-appellant kien kompliċi ma' Cassar fis-sensi tal-artikolu 42(d) tal-Kodiċi Kriminali billi b'xi mod li kien, xjentement, għen jew assista lil Cassar fl-atti li bihom dan is-serq de quo ġie ppreparat jew ikkunsmat.

Ikkunsidrat

48. Għal dak li jirrigwarda l-elementi tar-reat ta' serq, il-ġurisprudenza prevalenti hija kostanti in kwantu taddotta d-definizzjoni tar-reat ta' serq elaborata mill-ġurista Francesco Carrara. Din id-definizzjoni teħtieġ li jikkonkorru ħames elementi sabiex jiġi integrat ir-reat ta' serq. Hekk ġie ritenut fost oħrajn, fis-sentenza **Il-Pulizija vs. Godwin Zammit** deċiża mill-Qorti tal-Appell nhar l-20 ta' Novembru 1998:

[16] Ara ad eżempju l-filmat miġbud mill-Camera 6 u Camera 8 f'18:36 il-quddiem. Minn dawn il-cameras jirriżulta li ż-żewġt irġiel pruvat jiżgassaw magni tal-logħob.

> Kif inhu risaput, fil-ġurisprudenza tagħna, dejjem ġie ritenut li s-serq jikkonsisti fil-kontrattazzjoni doluża tal-ħaġa ta' ħaddieħor, magħmula invito domino bi skop ta' lukru.
>
> Ikun inutli li wieħed jiċċita mil-liġi Ingliża viġenti dwar is-serq peress li n-nozzjoni tagħna tas-serq hi kompletament differenti minn dik Ingliża.

49. Hekk ingħad ukoll mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-kawża **Il-Pulizija vs. John Galea u Paul Galea** deċiża nhar it-30 ta' Jannar 2003:

> Ghalhekk jirrikorru ndubbjament l-erba elementi l-ohra tar-reat ta' serq u cioe' dawk tal- "Contrectatio dolosa della cosa altrui , fatta invito domino" li jifformaw parti mid-definizzjoni klassika tal-CARRARA [Programma , Parte Speciale , Vol. IV, para.2017] u li giet addottata kostantement mill-Qrati taghna [ara 'Pulizija vs. Mario Tanti et.' App. Krim. 9.12.1944 , 'Pulizija vs. Carmelo Felice ', App. Krim. 10.1.1942 u ohrajn]. Li qed jigi ikkontestat mill-appellanti hu proprju il-hames element u cioe' dak li l-Carrara jidentifika bhala "l'animo di farne lucro" , jew l-"animus furandi"

50. Din il-Qorti tqis li mill-provi prodotti l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) setgħet legalment u raġonevolment tikkonkludi li f'dan il-każ kien ġie pruvat ir-reat ta' serq ta' flus mill-magni tal-logħob li kienu jinsabu fil-gamesroom tal-Luna Holiday Complex, liema magni ġew sgassati bl-iskop li jinsterqu l-flus li fihom. Mill-filmat jirriżulta li waħda mill-persuni maskili, Jeffrey Cassar, tidher qiegħda tisgassa l-magni filwaqt li l-kompliċi tiegħu, l-appellant BUTTIGIEG, deher qiegħed joqgħodlu għassa.

51. Minbarra dan xehdu wkoll l-Aġenti tal-Pulizija li marru fuq il-post u kkonfermaw il-kwerela li kien għamel Trevor Galea f'isem il-Luna Holiday Complex. PC 1319 Matthew Xuereb jgħid li kif niżlu fil-gamesroom tal-lukanda sabu tlett magni sgassati fejn tnejn minnhom kienu ġew imbattla mill-flus u kien hemm ukoll ħsarat konsiderevoli fuqhom kollha. Dwar il-fatt li ttieħdu l-flus mill-magni xehed ukoll Trevor Galea li pero' ma setax jasal għaċ-ċifra eżatta tar-res furtiva.

52. Għalhekk, din il-Qorti tikkonkludi li l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) setgħet legalment u raġonevolment issib ħtija fl-imputat appellant għall-ewwel imputazzjoni hekk miġjuba kontra tiegħu u b'hekk l-ewwel aggravju tal-appellant qiegħed jiġi miċħud.

Analiżi tal-provi miġjuba quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) u li fuqhom dik il-Qorti sabet lill-appellant ħati tal-addebitu tar-reċediva ai termini tal-Artikoli 49 u 289 tal-Kodiċi Kriminali.

53. In materja ta' reċediva, din il-Qorti kif preseduta dejjem irriteniet li biex il-Qorti ta' Ġustizzja Kriminali tkun tista' tapplika l-effetti tar-reċidiva fil-konfront ta' persuna misjuba ħatja ta' delitt, dik il-Qorti qabel xejn tkun trid li ssib lil dik il-persuna bħala li tkun reċidiva fl-ewwel lok. Iż-żieda fil-piena hija **effett** tar-reċidiva u mhux il-kawża. U ġaladarba ż-żieda hija effett tar-reċidiva, biex dak l-effett ikun jista' jiġi fis-seħħ, jeħtieġ li qabel xejn il-kawża tiegħu – iġifieri r-reċidiva - tkun pruvata. L-effett tar-reċidiva jista' jġib miegħu konsegwenzi serji fuq l-imputat in kwantu Qorti ta' Ġustizzja Kriminali tkun tista' żżidlu l-piena ordinarjament imposta mill-Liġi għal dik li tkun stabbilita bl-artikoli tal-Liġi regolanti l-effetti tar-reċidiva b'mod ġenerali jew speċjali. Għalhekk l-addebitu tar-reċidiva ma jistax jitqies mill-Qrati ta' Ġustizzja Kriminali b'mod leġġer u dan peress li jekk pruvata, r-reċidiva tista' tħalli impatt serju fuq il-kwalita u l-kwantita tal-piena imponibbli fuq l-imputat.

54. Qorti ta' Ġustizzja Kriminali ma tistax tassumi li persuna huwa reċidiv jew tqis imputat bħala reċidiv sempliċiment mad-daqqa t'għajn lejn il-fedina penali tiegħu – għalkemm din hija indikattiva tal-karattru tal-imputat u l-ġurisprudenza teżiġi li tittieħed in konsiderazzjoni f'kull każ meta tali Qorti tiġi biex teroga l-piena. Iżda sabiex imputat jiġi ritenut legalment reċidiv – bil-konsegwenti potenzjal ta' żieda fil-piena ordinarja stabbilita għar-reat partikolari - il-Qrati ta' Ġustizzja Kriminali jridu jassiguraw li ċerti rekwiżiti stabbiliti mill-liġi u mill-ġurisprudenza jiġu sodisfatti.

55. Fosthom hemm:

i. Ir-reċidiva trid tiġi imputata u pruvata mill-istess Prosekuzzjoni bi provi lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni;
ii. Ir-reċidiva mhix reat per se iżda hija addebitu fuq il-persuna tal-imputat in kwantu ċirkostanza aggravanti inerenti għall-persuna tal-imputat.
iii. Ir-reċidiva tiġi pruvata billi tiġi preżentata kopja awtentika tas-sentenza li minnha tkun temana l-kundanna

preċedenti in kwantu riferenza għall-fedina penali waħedha mhix suffiċjenti.

iv. Trid tiġi pruvata l-identiċita tal-persuna imputata mal-persuna li tkun ġiet imsemmija fis-sentenza awtentika preżentata bi prova in reċidiva, billi jixhed dak li kien l-uffiċjal prosekutur fil-kawża deċiża u jikkonferma l-identita tal-imputat, jew billi jkun hemm prova biċ-ċertifikat tat-twelid jew tal-karta tal-identita jew minn dokument ieħor uffiċjali li minnu tkun tirriżulta l-identita tal-imputat, jew mill-konnotati tal-imputat imsemmija fis-sentenza awtentika preżentata u li tikkonferma l-identiċita tal-konnotati tal-persuna imputata mal-konnotati tal-persuna misjuba ħatja preċedentement mid-dokumenti li jkunu meħuda mill-proċess oriġinali.

v. Għall-fini tal-artikoli 50 u 289 tal-Kodiċi Kriminali huwa meħtieġ ukoll li tinġieb il-prova jekk il-piena tkunx ġiet maħfura jew skontata u f'dan is-sens tista' tinġieb prova dokumentarja jew viva voce tar-Reġistratur.

vi. F'kull każ tkun trid tinġieb il-prova li s-sentenza eżebita fl-atti in reċidiva kienet saret **res iudicata** billi jew li ma sarx appell minn dik is-sentenza jekk dik tkun sentenza tal-Qorti tal-Prim'Istanza jew fil-każ fejn ikun sar appell minn sentenza tal-Prim'Istanza tinġieb prova bis-sentenza awtentika tal-Qorti tal-Appell Kriminali jew b'digriet awtentiku ta' deżerzjoni tal-appell, b'dikjarazzjoni ġuramentata tal-Uffiċjal Prosekutur partikolari jew tar-Reġistratur li jikkonfermaw li mill-istħarriġ tagħhom ikun jirriżulta li dik is-sentenza partikolari tkun għaddiet in ġudikat. Altrimenti f'każ fejn ma jkunx hemm prova li s-sentenza kundannatorja preċedenti kienet **res iudicata**, ma jkunx jista' jingħad b'sikurezza li persuna hekk imputata bir-reċidiva tkun fil-fatt reċidiva skont il-Liġi u dan peress li sakemm il-posizzjoni tal-persuna imputata ma tkunx ġiet kristallizzata bil-ġudikat, u tkun tista' għadha tinbidel fis-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali.

56. Issa f'dan il-każ jirriżulta li, l-addebitu tar-reċediva fil-konfront tal-appellant BUTTIGIEG ġie msejjes quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) - u hekk ġie misjub reċediv - in bażi għal sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali datata is-17 ta' Settembru 2008 (fol. 60) liema konnotati ġew ikkonfermati mill-Ispettur investigattiv tal-każ, Joseph Mercieca. Ġie wkoll ampjament ippruvat lil hinn minn

kull dubju dettat mir-raġuni li s-sentenza li fuqha hija bbażata r-reċediva kienet kundanna definittiva, li kienet sentenza ta' priġunerija effettiva konfermata fis-17 ta' Settembru 2008 għal reati li jinkludu serq.

57. B'hekk din il-Qorti tikkonkludi li l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) setgħet legalment u raġonevolment tqis lill-appellant reċediv ai termini tal-Artikoli 49 u 289 tal-Kodiċi Kriminali.

Kunsiderazzjonijiet dwar il-Piena

58. In kwantu għall-piena inflitta mill-Qorti tal-Maġistrati, huwa prinċipju ormai stabbilt li f'materja ta' appell minn piena, sabiex Qorti tal-Appell tibdel il-piena li tkun erogat l-ewwel Qorti, dan tagħmlu biss fl-eventwalita' li jirriżultalha li tali piena tkun żbaljata fil-prinċipju jew manifestament eċċessiva. Hekk ġie mistqarr mill-Qorti tal-Appell Kriminali (Superjuri) fil-kawża fl-ismijiet **The Republic of Malta vs. Kandemir Meryem Nilgum and Kucuk Melek** deċiża nhar il-25 t'Awissu 2005:

> It is clear that the first Court took into account all the mitigating as well as the aggravating circumstances of the case, and therefore the punishment awarded is neither wrong in principle nor manifestly excessive, even when taking into account the second and third grounds of appeal of appellant Melek. As is stated in Blackstone's Criminal Practice 2004 (supra):
>
> "The phrase 'wrong in principle or manifestly excessive' has traditionally been accepted as encapsulating the Court of Appeal's general approach. It conveys the idea that the Court of Appeal will not interfere merely because the Crown Court sentence is above that which their lordships as individuals would have imposed. The appellant must be able to show that the way he was dealt with was outside the broad range of penalties or other dispositions appropriate to the case. Thus in Nuttall (1908) 1 Cr App R 180, Channell J said, 'This court will...be reluctant to interfere with sentences which do not seem to it to be wrong in principle, though they may appear heavy to individual judges' (emphasis added). Similarly, in Gumbs (1926) 19 Cr App R 74, Lord Hewart CJ stated: '...that this court never interferes with the discretion of the court below merely on the ground that this court might have passed a somewhat different sentence; for this court to revise a sentence there must be some error in principle." Both Channell J in Nuttall and Lord Hewart CJ in Gumbs use the phrase 'wrong in principle'. In more recent cases too numerous to mention, the Court of Appeal has used (either additionally or alternatively to 'wrong in principle') words to the effect that the sentence was 'excessive' or 'manifestly excessive'. This does not, however, cast any doubt on Channell J's dictum that a sentence will not be

reduced merely because it was on the severe side – an appeal will succeed only if the sentence was excessive in the sense of being outside the appropriate range for the offence and offender in question, as opposed to being merely more than the Court of Appeal itself would have passed."[2]

This is also the position that has been consistently taken by this Court, both in its superior as well as in its inferior jurisdiction.

59. Mill-banda l-oħra din il-Qorti trid tagħmel l-evalwazzjoni tagħha dwar jekk il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) applikatx piena li kienet manifestament eċċessiva meta wieħed jieħu kont ukoll tal-aspetti retributtivi u preventivi tas-sentenza emessa minnha. Kif intqal aktar il-fuq fl-appell **Kandemir** u li ġie wkoll imbagħad ribadit fl-appell superjuri **Ir-Repubblika ta' Malta vs. Marco Zarb**, deċiża nhar il-15 ta' Diċembru 2005, din il-Qorti bħala Qorti ta' appell ma tiddisturbax is-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-ewwel istanza sempliċiment għaliex kienet tippreskrivi piena li kienet għola minn dik li din il-Qorti kif komposta kienet kieku tagħti kieku kienet hi li qegħda teroga l-piena. Biex l-appell jirnexxi, kien meħtieġ li l-appellant juri li l-piena mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati kienet toħroġ barra mill-parametri tal-piena jew miżuri applikabbli għall-każ. Din il-Qorti ma tinterferix ma pieni li ma jkunux jidhru li huma żbaljati fil-prinċipju, għalkemm ikunu jidhru li huma pieni ħorox għal xi Ġudikanti. Biex piena mogħtija minn Qorti tal-Ewwel Istanza tkun tista' tiġi mibdula jrid jiġi pruvat li kien hemm xi żball fil-prinċipju wara l-emanazzjoni ta' dik il-piena. Il-Qorti tal-Appell Kriminali fl-Ingilterra żviluppat ukoll il-kunċett ta' sindakabilita tal-piena tal-Qorti tal-Ewwel Istanza fil-każ li din tkun eċċessiva jew manifestament eċċessiva. Biss dan ma jfissirx li sempliċiment għax sentenza tkun tidher li hija fuq in-naħa aktar severa din tkun tissodisfa dan it-test tal-eċċessivita jew eċċessivita manifesta. Anzi dik il-Qorti ttenni li appell fuq tali piena jkun jista' jiġi milqugħ jekk jirriżulta li s-sentenza tkun barra l-parametri tal-piena li tkun applikabbli :

a. għall-offiża in kwistjoni u
b. għaċ-ċirkostanzi tal-ħati

u mhux għaliex tkun piena li tkun għola minn dik li kieku l-Qorti tal-Appell kienet teroga għall-każ in kwistjoni. Dawn il-prinċipji ġew ukoll imħadnin minn din il-Qorti, kolleġjalment komposta fis-sentenza **Ir-Repubblika ta' Malta vs Carmen Butler et** deċiża nhar is-26 ta' Frar 2009 fejn ġie mistqarr ukoll is-segwenti:

8. Fil-verita`, dawn il-principji huma rifless tal-principju l-iehor li meta jkun hemm sentenza li tigi appellata mill-hati, il-Qorti tal-Appell Kriminali, bhala

regola, ma tiddisturbax il-piena erogata mill-ewwel qorti sakemm dik il-piena ma tkunx manifestament sproporzjonata jew sakemm ma jirrizultax li l-ewwel qorti tkun naqset milli taghti importanza lil xi aspett partikolari tal-kaz (u anke, possibilment, lil xi cirkostanza sussegwenti ghas-sentenza ta' l-ewwel qorti) li kien jincidi b'mod partikolari fuq il- piena. S'intendi, kif diga` nghad, "sentencing is an art rather than a science" u wiehed ma jistax jippretendi xi precizjoni matematika jew identita` perfetta fit-tqabbil tal- fatti ta' kaz ma' iehor jew tal-piena erogata f'kaz ma' dik erogata f'kaz iehor.

60. Il-ġurisprudenza prevalenti f'dan il-kuntest, tgħallem li meta Qorti tiġi biex teroga piena trid tieħu kont taċ-ċirkostanzi kollha li jsawru l-każ, jiġifieri dawk tal-vitmi, l-interessi tal-komunita kollha kemm hi, kif ukoll dawk tal-ħati. F'dan is-sens, kemm il-ġurisprudenza lokali kif ukoll dik Ingliża tistabbilixxi li fl-eżerċiżżju ta' reviżjoni imħolli lilha, il-Qorti tal-Appell Kriminali trid tistħarreġ appell fuq il-piena inflitta kemm billi tqis iċ-ċirkostanzi kollha prevalenti li l-Qorti tal-Ewwel Istanza setgħet kienet f'qagħda li tara, kif ukoll, skont kif imsemmi fis-sentenza **Butler** tqis anke, possibilment, lil xi ċirkostanza sussegwenti għas-sentenza ta' l-ewwel qorti.

61. Mistqarra dawn il-prinċipji din il-Qorti tirrileva li l-piena ta' sittax -il xahar priġunerija hija piena li taqa' fil-parametri previsti mill-Liġi. Il-piena ta' priġunerija f'każ ta' serq kwalifikat bil-mezz hija ta' kwalita prevista mill-Liġi u mhix żbaljata fil-prinċipju. L-anqas ma jirriżulta li kienet xi piena manifestament eċċessiva. Anzi, meta din il-Qorti rrevediet il-piena ikkominata mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta), qieset kif sittax -il xahar priġunerija iktar tqarreb lejn il-minimu milli lejn il-massimu liema massimu jista' jitla' anki sa sitt snin priġunerija biż-żieda tar-reċediva kontemplata fl-Artikolu 289 tal-Kodiċi Kriminali fil-massimu tagħha.

62. Apparti minn hekk pero, l-iżjed ħaġa li laqtet lil din il-Qorti mhix is-serqa jew l-isgass fuq il-magni tal-logħob. L-agħar ħaġa li joħroġ minn dan il-każ huwa l-użu bla skrupli magħmula mill-appellant Buttigieg u Jeffrey Cassar ta' dak it-tifel minuri li ħadu magħhom biex iwettqu din is-serqa. Huwa evidenti mis-CCTV footage li dan it-tifel żgħir kien involut hu wkoll f'dak li dawn iż-żewġt malviventi kienu qegħdin jagħmlu. Tant hu hekk li hemm mumenti minnhom fejn it-tifel stess beda jagħmilha ta' għassa mal-bieb ta' barra ta' din il-gamesroom, u hemm siltiet oħra fejn dan it-tifel stess jidher qiegħed attaparsi jissielet ma magna tal-logħob – jixximjotta dak li kienu qegħdin jagħmlu dawn iż-żewġt irġiel adulti quddiemu. Huwa dan l-eżempju ħażin pessmu mogħti mill-appellant u sieħbu lil dan it-tifel, suppost innoċenti sforz l-eta żgħira li għandu, din il-Qorti l-aktar li

laqgħatha f'dan il-każ. In-nuqqas ta' responsabbilta da parti tal-appellant u sieħbu fis-serq u n-nuqqas ta' kuxjenza li jinvolvu tifel żgħir fl-azzjoni illegali tagħhom. Il-menefregiżmu u d-diżinvoltura muri minnhom li jagħmlu s-serqa fil-preżenza u bl-involviment ta' dan it-tifel żgħir kif ukoll fir-rigward tal-eżempju ħażin li tawh, huwa tal-biegħ. Fid-dawl ta' dan, l-appellant ftit għandu fejn jilmenta mill-piena mogħtija lilu mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta).. Dil-Qorti tittama biss li l-appellant xi darba forsi jirrealizza l-ħsara li għamel f'dan il-każ ma kienx biss lil vitmi tas-serq tiegħu; iżda l-akbar vitma f'dan il-każ kien dak it-tifel minuri li kien miegħu u ma sieħbu li b'xorti ħażina ġie mogħti eżempju mill-agħar; eżempju li mill-filmat stess jidher ċar li diġa influwenza ħażin lil dak it-tifel; u eżempju li sejjer iġorru miegħu għal ħajtu kollha. Dak huwa l-piż li se jkollu jġorr fuq il-kuxjenza tiegħu l-appellant.

63. Għaldaqstant, din il-Qorti ma tqisx li għandha għalfejn tiddisturba d-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati (Malta) f'dan is-sens.

Deċide

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qiegħda tiċħad l-appell u tikkonferma s-sentenza appellata.

Aaron M. Bugeja
Imħallef